

NEJLEPŠÍ

Výběr z českých knih pro děti a mládež
2012/2013

KNIHY

DĚTEM

ÚVODEM

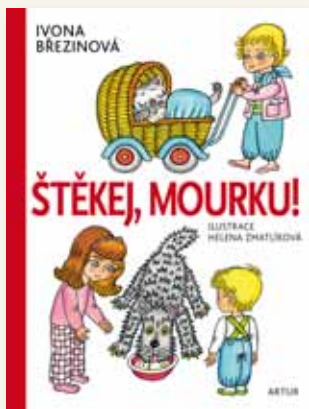
Žijeme a čteme v podmínkách mediálního věku. V informační spleti volného trhu se však zpravidla obtížně orientují i dospělí, natož děti. Jak jim tedy mezi téměř sedmnácti tisíci knih, které v České republice rok co rok vyjdou a mezi nimiž je bezmála desetina určena nejmladším čtenářům, vybrat ty nejpodnětnější? Po zkušenostech se sdělovacími prostředky, kde bývá reflexe knih pro děti a mládež stále velice nahodilá, i po zkušenostech kolegů vydavatelů ze západní Evropy se ukazuje, že je v tomto směru zapotřebí obecně dostupné, fundované, nezávislé vodítko. Role zprostředkovatele se proto ujal Svaz českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekci Mezinárodní organizace pro dětskou knihu (IBBY). Pro tyto profesní organizace je stavovskou ctí podpořit cestu kvalitních titulů beletrie i literatury faktu k těm, komu jsou určeny: prostřednictvím knihkupců, rodičů a prarodičů k našim nejmenším a zároveň k učitelům, knihovníkům nebo aktivistům občanských sdružení, kteří s nimi soustavně pracují.

Poprvé vám tedy předkládáme výběr šestatřiceti nových pozoruhodných počínů z oblasti domácí tvorby pro děti a mládež (popřípadě starších děl významně doplněných či nově sestavených), vydaných za posledních dvacet měsíců. Abecedně uspořádaný katalog, v němž jsme navzdory nesporným kvalitám nemohli přihlídnout k reedicím osvědčených titulů ani k publikacím čistě didaktického zaměření, si předsevzal upozorňovat na hodnoty, které podle našeho soudu přetrvají. Jak ostatně u mnoha titulů a tvůrců prozrazují

udělené ceny, odrážejí se v nich nejen klasické přístupy k tradičně silným doménám naší literatury pro děti a mládež, jaké představují autorská pohádka, uměleckonaučná encyklopedie nebo nápaditá obrázková kniha. Řadu z nich charakterizují cenné výboje odrážející změny v dětském vnímání světa a zájem publika o nové způsoby vyprávění, nové hranice fantazie, novou sdělnost ilustrace a koneckonců i zájem debatovat o nových skutečnostech, jimž mladá generace v neidylickém světě čelí.

Součástí našeho volně šiřitelného elektronického katalogu toho nejlepšího, co oblast současné české literatury pro děti a mládež aktuálně nabízí, je rovněž soubor příslušných kontaktů a dalších oborových informací. V příštích ročnících, kdy by měl projekt nabýt i klasické tištěné podoby, jej partneři a spoluautoři publikace hodlají dále rozvíjet tak, aby vám vždy v předvánočním období mohli nabídnout uceleného a spolehlivého průvodce světem dětské četby.

Jana Čenková a Petr Matoušek

Ivona Březinová

ŠTĚKEJ, MOURKU!

Podobně jako u starší prózy *Dárek pro Sárku* (2008) inspirovaly Ivonu Březinovou při zrodu této knihy ilustrace z pozůstalosti Heleny Zmatlíkové. Příběh s dětskými hrdiny, rozvíjející letitou tradici próz o touze menších dětí chovat zvířata, začíná ukrytými hlemýždi mladšího ze dvou sourozenců v panelákovém bytě a končí slibně se rozrůstajícím domácím zvěřincem čítajícím morče, kocoura a psa. Autorka dovede živě vyprávět, dialogy školáků i rodičů zachycuje v idylické atmosféře a vtipně je graduje. S láskou a porozuměním připomíná každodenní radosti a trampoty čtyřčlenné rodiny, která jezdí víkend co víkend na chalupu a v lůně přírody udržuje venkovské vztahy mezi generacemi.

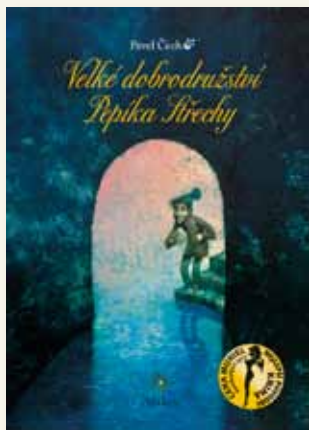
Ivona Březinová (1964), plodná autorka próz pro děti a mládež, absolvovala Pedagogickou fakultu UJEP v rodném Ústí nad Labem, kde také přednášela až do roku 1997. V letech 2008–2011 vedla katedru tvůrčího psaní na Literární akademii Josefa Škvoreckého v Praze. Její široký žánrový záběr sahá od autorských pohádek typu *Žofinka ofinka* (2006) či *Natálčin andulák* (2012) až k prázdninovým dívčím příběhům a fantasy námětům. Ocenění kritické i čtenářské obce si vydobyla sociálně motivovanými díly pro děti, v nichž sleduje témata znevýhodněných etnických menšin (*Začarovaná třída*, 2002, zápis na Čestnou listinu IBBY 2004), dívek s mentální anorexií (volná trilogie *Holky na vodítku*, 2002–2003), rodiny vyrovnávající se s nemocí nejbližších (*Lentilka pro dědu Edu*, 2006) nebo s tělesným handicapem (*Kluk a pes*, 2010).

Ilustrovala Helena Zmatlíková

Praha, Artur 2013, 116 stran
ISBN 978-80-87128-98-5

věk **6+**

Helena Zmatlíková (1923–2005), významná česká malířka, ilustrátorka a grafička, se v tvorbě pro děti etablovala již koncem padesátých let. Nezaměnitelné jsou její ilustrace ke klasickým pohádkovým titulům (Collodiho *Pinocchiova dobrodružství*, *Pohádky bratří Grimmů* apod.) i k autorským pohádkám (*Martínkova čítanka a dvě klubička pohádek* Eduarda Petišky, *Já, Baryk* Františka Nepila či *Jakub a Jáchym* Jørgena Clevina) a leporelům pro nejmenší. Poetika její kresby přitahuje i současné děti idylickými výrazy vrstevníků, ale nepostrádá v souladu s příběhem humorný nádech.

Pavel Čech

VELKÉ DOBRODRUŽSTVÍ PEPÍKA STŘECHY

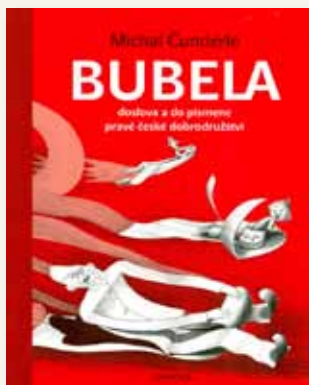
V poslední době bývá zvykem, že se podobně rozsáhlá díla označují anglosaským pojmem „grafický román“, nikoli jen „komiks“. Niterný a křehký příběh o chlapci-outsiderovi, jenž na své hledačské cestě potkává záhadnou dívku Elzevíru a navazuje přátelství s vysloužilým námořníkem Antonínem, se odehrává v krajině klukovského snění. Tyto představy rozehrává nalezený dobrodružný román a polorozpadlý mlýn u řeky s tajuplným ostrovem. Při jeho průzkumu projeví Pepík notnou dávku odvahy a podaří se mu čin, v který zprvu ani nemohl doufat. Dílo Pavla Čecha, skládající hold dobrodružným knihám a zejména foglarovkám, působí výtvarně a typograficky velmi zajímavě střídáním velkých olejomalb s komiksovými okénky či většími prostorovými kresbami.

Pavel Čech (1968), vyučený zámečník a původní profesí hasič, je výtvarník-autodidakt a od roku 2004 působí ve svobodném povolání. Po úspěšné pohádce *O čertovi* (2002) napsal a nakreslil téměř desítku autorských knih pro děti a mládež, mj. *O zahradě* (2005), *O klíči* (2007), *Tajemství ostrova za prkennou ohradou* (2009) či komiksové pásma *Dědečkové* (cena Muriel v kategorii Nejlepší kresba 2011). *Velké dobrodružství Pepíka Střechy* získalo Magnesii Literu za knihu pro děti a mládež 2013.

Ilustroval autor

Havlíčkův Brod, Petrkov 2012, 212 stran
ISBN 978-80-87595-12-1

věk 10+

Michal Čunderle

BUBELA – DOSLOVA A DO PÍSMENE PRAVÉ ČESKÉ DOBRODRUŽSTVÍ

Příběh o češtináři Bubelovi, který se jednoho dne ztratil na stránkách mluvnice, představuje vynalézavě pojatou uměleckonaučnou knihu o naší mateřštině. Dva svědomití žáci pátrají po učiteli spolu s „povedeným číslem Duálem“ a přitom procházejí říší polidštěných jazykových jevů zastupujících pravidla a zákonitosti rodné řeči. Čtenáře udiví množství užitých obrátů – i neduhů – a bohatství slovní zásoby v nejrozličnějších zábavných epizodách („plavaly v něm hrubé chyby, které byly ještě červeně podtrhané..., pluly chyby přiznané, tiskové, sliby chyby a taky chyba lávky“), v nichž pátrači čelí řadě nástrah, kupříkladu Moři chyb nebo Výjimce („která potvrzuje pravidlo“). Kniha, graficky koncipovaná jako kroužkový blok, je vybavena zasvěceným doslovem Ireny Vaňkové a komentářem předního českého lingvisty Františka Čermáka. Míří ke čtenářům staršího školního věku, jejich učitelům a všem, kdo chtějí žasnout nad pozoruhodnými zákoutími češtiny.

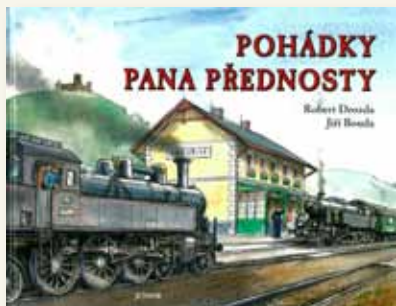
Michal Čunderle (1971) vyučuje na Katedře autorské tvorby a pedagogiky DAMU, kterou absolvoval u Ivana Vyskočila. Putování za češtinářem Bubelou svému profesorovi a jeho ženě věnoval. Čunderlova tvorba, zpravidla založená na jazykové komice, obnáší mj. pohádkové cykly *Jak byla vosa Marcelka ráda, že je* (2011, večerníček pro ČT 2012), *Jak Mařenka a Boženka koukaly* (2011) či *Škola ve mlejně* (ČT 2007 a 2011). Dobrodružství v české mluvnici bylo na jevišti poprvé uvedeno roku 2005 a postupně se rozšiřovalo o další epizody. Zatím posledního uvedení se *Bubela* dočkal v rámci festivalu alternativního divadla v divadélku Nablízku.

Ilustrovala Barbora Zichová

Praha, Brkola 2012, 124 stran
ISBN 978-80-903842-3-1

věk 10+

Barbora Zichová (1972) se uplatňuje jako scénografka a ilustrátorka dětských knih, např. *Abecedníku* (2009) Evy Mikoláškové a Evy Mikšíčkové. Doprovodila rovněž Čunderleho knihu *Jak Mařenka a Boženka koukaly*. Autorovu novinku *Bubela* obohatila o černobílé kresby, podtrhující komiku jazykového pátrání.

Robert Drozda

POHÁDKY PANA PŘEDNOSTY

Knižnímu království mašinek dnes kralují Tomáš a jeho tlustý pan přednosta z ostrova Sodor, avšak i kolejemi protkané srdce Evropy se chlubí úctyhodnou tradicí ostře sledovaných vlaků, zachycených v pohodových časech starosvětské páry třeba v pohádkách Pavla Naumana. Také v pohraniční rychlíkové stanici Záhořice, již podle Roberta Drozdy vládne spravedlivou rukou pan Drahorád, zastavují lokomotivy „šlechtičny“ i příčinlivé motoráčky, zatímco telegrafy a mechanická návěstidla jsou v pohotovosti. Vždyť situace na trati se mění každým okamžikem. Oč výrazněji autor odbrzdil svou živelnost a občas ji žene příběhem jako pendolino, o to vroucněji ústy pana přednosta vypráví o nezbytných současech nádraží i kolejiště, o lidech a kouzelných tvorech, kteří je mají na starosti, a též o slangu, jímž se při práci domlouvají. Kytíčka pohádek z profesního prostředí, z jejichž zápletek i ilustrací dýchá celoživotní vášeň k oboru, nadchne klubovské milovníky klasické železnice bez ohledu na věk.

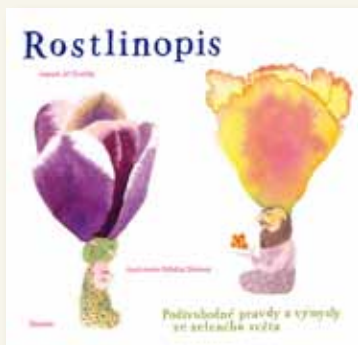
Robert Drozda (1949) působil jako vrchní inspektor Českých drah pro vyšetřování mimořádných událostí a věnoval se rovněž prevenci nehod v železniční dopravě, mj. při práci s dětskými pasažéry. Uplatňuje se také jako publicista. Celoživotní praktické zkušenosti zachytil v knize *Železničářský pitaval* (2002). V práci *O duši plaských hodin* (2006) shrnul historii a technickou specifikaci hodinového stroje, o nějž pečuje v Plasích na Plzeňsku. V literatuře pro děti a mládež debutuje.

Ilustroval Jiří Bouda

Říčany u Prahy, Junior 2012, 112 stran
ISBN 978-80-7267-489-3

věk **9+**

Jiří Bouda (1934), syn akademického malíře Cyrila Boudy, absolvoval pražskou VŠUP v ateliéru Karla Svolinského a patří k předním českým grafikům civilistní orientace. Dění na železnici, jíž zasvětil podstatnou část tvorby, důvěrně poznal při práci signalisty na stavědle nádraží v Praze-Bubenči. Od roku 1968 se zasazuje o záchranu technických památek. Spolu s manželkou restauroval Langweilův model Prahy umístěný ve fondech Muzea hlavního města Prahy a v cyklu vedut zdokumentoval podobu barbarsky strženého nádraží Praha-Těšnov. Je vyhledávaným rytcem poštovních známek a tvůrcem ex libris.

Jiří Dvořák

ROSTLINOPIS ANEB PODIVUHODNÉ PRAVDY A VÝMYSLY ZE ZELENÉHO SVĚTA

Ilustrovala Alžběta Skálová

Praha, Baobab 2012, 68 stran
ISBN 978-80-87060-62-9

věk 8+

Ilustrovaná encyklopedie založená na tradičním uměleckonaučném principu přichází v jednotlivých „portrétech rostlin“ s beletrizovanými texty, v nichž se před nejmenšími čtenáři odvíjejí nejen příběhy botaniků či parafráze bájí, ale i snové představy o našem „ekosystému“. Didaktický aparát otázek a hádanek podněcuje v uživateli schopnost nahlížet přírodu jako opravdový zážitek a povzbuzuje ho přitom vhodně stupňovaným napětím. Slovesná část *Rostlinopisu* Jiřího Dvořáka souzní s výtvarnou koncepcí Alžběty Skálové, jejíž cit pro barvy, křehkost a stavbu rostlin je mimořádný, nicméně malířce není cizí ani schopnost vyjádřit se v trefné zkratce. Precizně zvládnutý tvar po stránce výkladové i grafické kombinuje návrat k tradici s rozmanitostí zpracovaných informací, a proto knížka ze zeleného světa najde široké možnosti uplatnění jak v rodinném kruhu, tak ve školní praxi.

Jiří Dvořák (1970) vystudoval Českou zemědělskou univerzitu v Praze a pracuje jako šéfredaktor časopisu *Naše krásná zahrada*. Vydal knížky *Slepice a televize* (2003), *Zpátky do Afriky!* (2005, nominace na Zlatou stuhu 2005) a *Minimax a mravenec* (2009). Ve všech těchto autorských pohádkách zprostředkovává čtenářům mladšího školního věku poznání přírodních jevů a jednotlivých zástupců fauny a flory. Vynalézavé pojetí encyklopedie *Rostlinopis* bylo oceněno výroční Zlatou stuhou v kategorii literatura faktu a dočkalo se nominace na Magnesii Literu 2013.

Alžběta Skálová (1982) absolvovala VŠUP v Praze v ateliéru ilustrace a grafiky Juraje Horvátha a pokračuje v rodinné výtvarné tradici. Věnuje se knižní ilustraci, především pro menší děti. Její autorská kniha *Péťa medánek* se stala Nejkrásnější knihou roku 2009 a vyšla rovněž ve francouzském překladu. Za absolventský titul *Pampe a Šinka* (2010) získala cenu Magnesia Litera 2011. Spolu s A. Zemanovou a M. Kupsovou založila tvůrčí sdružení NAPOLI, zaměřené na tvorbu autorských knížek a volnou tvorbu. Také její předešlá spolupráce s Jiřím Dvořákem (*Zpátky do Afriky!*) se setkala se značným čtenářským ohlasem.

Petra Dvořáková

JULIE MEZI SLOVY

Juliini rodiče se rozešli kvůli nezvladatelnému alkoholismu matky a hrdinka se stěhuje s otcem a mladší sestřičkou na venkov, kde se ocitá v nové rodině s dalšími „skorosourozenci“. Sít miniatur vytvářející novelu Petry Dvořákové evokuje příběh osmileté dívky prostřednictvím slovníku dospělých a vážných termínů, jako jsou „rozvod“, „exekuce“, „sex“, ale i „kreditní karta“ nebo „dentální hygiena“, jež se nacházejí v kontrastu s důvěrně známými situacemi („svačiny“). V souhrnu s Juliiným zápisníkem zvaným „Vofukovník“, jemuž se dívka svěřuje se svými pocity, se formálně nápaditá próza stává úžasným dobrodružným putováním do nitra dítěte bloudícího mezi mnoha slovy, jejichž významu se snaží porozumět. Otevřená výpověď o bolestné atmosféře nefunkční rodiny přesto nepostrádá humorný nadhled a přirozenou touhu dítěte po harmonii.

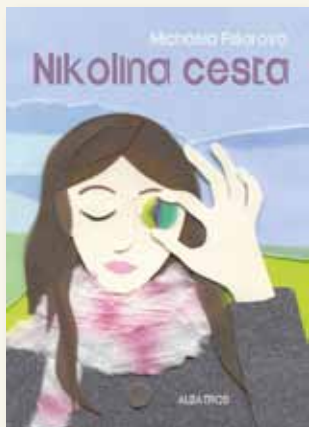
Petra Dvořáková (1977) vystudovala střední zdravotnickou školu a poté filozofii na Masarykově univerzitě v Brně. Krátce působila ve zdravotnictví, nyní pracuje jako publicistka a manažerka. Již za svůj debut – soubor rozhovorů *Proměněné sny* (2007), jenž vzbudil živý čtenářský zájem úvahami na téma iluzí a deziluzí z víry – získala cenu Magnesia Litera za publicistiku. Roku 2009 vydala knihu *Já jsem hlad*, ve které vylicila vlastní zápas s mentální anorexií jako „hledání, cestu a návrat k ženské duši“. Prózou *Julie mezi slovy* poprvé oslovuje dětské čtenáře.

Ilustrovala Katarina Gasko

Brno, Host 2013, 128 stran
ISBN 978-80-7294-966-3

věk **8+**

Katarina Gasko (1980) absolvovala Vysokou školu výtvarných umění v Bratislavě v ateliéru Dušana Kállaye. Věnuje se ilustraci knih pro děti, grafickému designu a volné tvorbě. Pravidelně přispívá do dětských časopisů a spolupracuje se slovenskými, českými, maďarskými a kanadskými vydavateli. Výtvarně mj. doprovodila knihu Petry Nagyové Džerengové *Klára a mátohy* (2012).

Michaela Fišarová

NIKOLINA CESTA

Čtivá próza s přitažlivými školními a mezigeneračními dialogy představuje v současné české literatuře pro mládež jeden z mála románů, jež by se daly označit za sociální a bývají příznačné především pro britské literární prostředí (Jacqueline Wilsonová, David Almond, Patrick Ness apod.). Dramatický příběh o dvou sourozencích a submisivní matce, která podléhá v partnerském vztahu tyranskému otčímovi, prožívá a líčí žákyně osmé třídy Nikola. Její dospívání provázají vypjaté situace, umocněné tíhou odpovědnosti za malého brášku. Soužití v prostředí dysfunkční rodiny spěje ke konfliktu a teprve pomoc odborníků přináší spásné řešení.

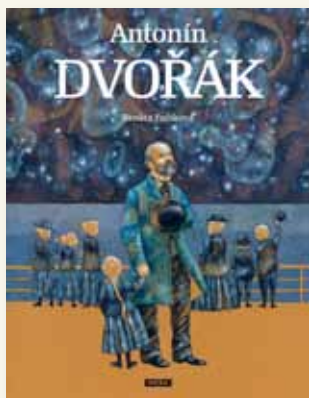
Michaela Fišarová (1971) vystudovala Pedagogickou fakultu UK, absolvovala roční stáž na pražské DAMU a studium angličtiny na Stoke-on-Trent College. Učí na základní škole a hraje v nově vzniklém pražském divadle Troníček. Za svou prvotinu pro mládež byla oceněna Zlatou stuhou 2013.

Ilustrovala Jana Štěpánová

Praha, Albatros 2012, 194 stran
ISBN 978-80-00-02935-1

věk **12+**

Jana Štěpánová (1980) absolvovala Vyšší odbornou školu oděvního návrhářství a poté nederlandistiku na Filozofické fakultě UK v Praze. Několik let se věnovala oděvní tvorbě, nyní ilustruje, vytváří koláže a autorské knihy.

Renáta Fučíková

ANTONÍN DVOŘÁK

Ze čtveřice „největších Čechů“, jejichž osudy zatím Renáta Fučíková zpracovala v popularizační edici určené dětem mladšího školního věku, má jméno autora *Humoresky* nejsladší zvuk už proto, že zvěčnilo romantické průjezdy parních lokomotiv nádražím v Nelahozevsi. Nadaný hoch, jehož tatínek nakonec nenutil vyučit se řezníkem, totiž vsadil na univerzální jazyk lidstva. Proslavil se mimo jiné díky kontaktům s Američany, kteří si ho váží jako hudebního otce-zakladatele. *Largo* z Novosvětské je navíc považováno za natolik majestátní příspěvek do pokladnice hudby, že se jeho nahrávka veze vesmírnou družicí jako ukázka lidského umu. Tlumenými barvami i laděním libreta komentuje kniha poctěná Zlatou stuhou za ilustraci literatury faktu Dvořákův příběh rámovaný fobiemi i melancholií ze ztráty tolika potomků v útlém věku, a přece neseписuje klasické rekviem, nýbrž v kombinaci ódy s dynamickými prostředky komiksu vypovídá o nezdolnosti génia.

Renáta Fučíková (1964) absolvovala pražskou VŠUP a zabývá se knižní a časopiseckou ilustrací. Výtvarně mj. doprovodila Andersenovy *Pohádky* (1995) či soubor *Staré pověsti české a moravské* (2005) a *Příběhy českých knížat a králů* (2007) Aleny Ježkové, s níž spolupracovala i na portrétu *Karel IV.* (Zlatá stuha 2005). Život a dílo dalších dvou „největších Čechů“ shrnula v autorských knihách *Tomáš Garrigue Masaryk* (2006) a *Jan Amos Komenský* (2008). Za výtvarný doprovod ke knize *Vyprávění ze Starého zákona* (1998, 1. cena na Bienále ilustrace v Teheránu 1999) byla zapsána na Čestnou listinu IBBY. Za vrcholné dílo – encyklopedii *Historie Evropy* (2011, s Danielou Krolupperovou) – získala Zlatou stuhu 2012.

Ilustrovala autorka

Praha, Práh 2012, 56 stran
ISBN 978-80-7252-409-9

věk **8+**

Ondřej Hník

MALÝ PRAŽSKÝ CHODEC

Básnický portrét stověžaté Prahy nabývá dvojí povahy: vtipná rýmovaná čtyřverší vstupují do všedního životaběhu současného velkoměsta, kdežto delší básně se nesou v duchu jeho magičnosti, opěvují tajuplná zákoutí i stavební památky s důrazem na bohatou uměleckou tradici. Ilustrace Jiřího Votruby se zvýrazněnými konturami oplývají hýřivou barevností (např. na Vltavě brnká na klavír Bedřich Smetana) a jsou pro oko dětského čtenáře přirozeně přitažlivé. S malým čtenářem básník-chodec zvukomalebně komunikuje, v některých básních navíc vyvolává neotřelou atmosféru místa („Kampa má kouzlo hned dvou břehů, Kampa má zvláštní ženskou něhu“), předkládá mu vtipné hádanky nebo ho vybízí k činnostem, jež jsou propojeny se vzdálenou i zcela nedávnou minulostí české metropole.

Ondřej Hník (1977), absolvent Pedagogické fakulty UK, je básník, vysokoškolský pedagog a dlouholetý lektor domu dětí a mládeže. Věnuje se poezii i próze, psaní pro děti a písňovým textům, publikuje v literárních časopisech, působí také v autorské dvojici Ondřej Hník & Radovan Rybák a v tvůrčí skupině básníka Jiřího Weinbergera. Dětem věnoval již útlou knížku veršů *Myši výprodej!* (2009), dospělým básnickou sbírku spirituální a přírodní lyriky *Můj Betlém* (2012) a soubor mikropovídek *Poslední noc s M. a jiné prózy* (2013).

Ilustroval Jiří Votruba

Praha, Albatros 2013, 96 stran
ISBN 978-80-00-03107-1

věk 7+

Jiří Votruba (1946) vystudoval Fakultu architektury ČVUT a jako malíř, ilustrátor a grafik vystavuje samostatně či v rámci kolektivních projektů. Jeho příklon k americkému pop-artu (Katz ad.) je patrný v uměleckonaučných publikacích zaměřených na divadelní umění, např. v encyklopedii *Opera nás baví* (2005), anebo v pojednáních o kultuře a historii hlavního města. Vytváří rovněž plakáty k různým festivalům doma i v zahraničí (EXPO v Aichi 2005).

Pavel Hrnčíř

PLECHOVÁ MÍNA

Kdysi nedávno žila v jisté zemi třetího světa plné vyznavačů zeleniny holčička, která dala napít vody neznámému vojínovi ve stavu značné podroušenosti, a ten ji za dobrý skutek odměnil hračkou ze své výzbroje. Teď sedí dívka ve vlaku do hlavního města, kam jede za příbuznými, a nemá nejmenší ponětí, jak hrůznou plechaticí si veze na sedadle jako spolucestující. Kdyby to bouchlo, nejspíš z toho bude kolem pěkné ratatouille! Zběsilou honičku za nevybuchlou minou líčí Pavel Hrnčíř kulometnou palbou úsečných krátkých vět, jaký si od počátku své tvorby vyhradil pro osvěžující dobrodružství z říše nonsensu. Zvlášť po zkušenostech z míst humanitárních katastrof mu tento lapidární styl napomáhá zvládnout vážnost tématu i didaktický záměr psaní pro děti. A přesto je z jeho tragikomedie zřejmé, jak absurdní počínání představuje válčení, s nímž není radno se zaplétat ani při hře na vojáčky.

Pavel Hrnčíř (1965) vystudoval knihovnictví na pražské FF UK a působil v Památníku národního písemnictví. Od roku 1994 je činný v diplomatických službách: zprvu jako kulturní rada v Paříži, od roku 2005 v Ženevě a Štrasburku při Radě Evropy. Zabývá se problematikou humanitární pomoci a spoluorganizuje mise například na thajsko-barmské hranici, v Pobřeží slonoviny či Tunisku. Zájem o jazykovou komiku v krajíně nonsensu prokázal v debutu *Komínek a Budíček* (2007). Typickým spontánně absurdním projevem se vyznačuje i nápadník *Mámo, táto, pojďte si hrát na balón* (2010).

Ilustroval David Böhm

Praha, Meander 2012, 60 stran
ISBN 978-80-87596-18-0

věk **9+**

David Böhm (1982) absolvoval pražskou AVU. Je spoluzakladatelem komiksových novin *KIX* a při volné tvorbě spolupracuje zejména s kolegou Jiřím Frantou. Jeho soubor komiksových pohádek z černé Afriky *Ticho hrocha* (2009) získal Zlatou stuhu a 2. místo v soutěži o Nejkrásnější knihu roku. Spolu s Pavlem Hrnčířem se zúčastnil humanitárního projektu organizace Siriri na podporu vzdělanosti a dostupnosti pitné vody ve Středoafričské republice.

Alena Ježková

ČESKÉ NEBE

Umělecko-naučná publikace o uctívaných světcích českého národa tlumočí navýsost přístupným a současně seriózním způsobem historický a kulturní odkaz těchto osobností. Dvanáct kapitol představuje vynikající představitele našich duchovních tradic formou medailonů, černobílých dokumentárních snímků (stavby, sochy, památná místa aj.) a také pomocí realisticky působivých portrétů. K světcům českého původu (sv. Ludmila, sv. Václav, sv. Vojtěch, sv. Prokop, bl. Hroznata, sv. Anežka, sv. Zdislava, sv. Jan Nepomucký, sv. Jan Sarkander, sv. Klement Maria Hofbauer a sv. Jan Nepomuk Neumann) jsou přiřazeni i svatí Cyril a Metoděj jako zakladatelé slovanské liturgie a písemnictví na území našeho státu. Autorka neopomněla ani méně známé světce Klementa Mariu Hofbauera – původně pekaře z Tasovic, který se stal patronem města Vídně – či Jana Nepomuka Neumanna, pozdějšího filadelfského biskupa. Všechny medailony sestavila s velkou pokorou a dramaturgickou obeznaností tak, aby působily vstřícně na co nejširší okruh čtenářů.

Alena Ježková (1966) vystudovala bohemistiku a pedagogiku na FF UK a teorii výtvarného umění na VŠUP. Působí jako spisovatelka a kurátorka. V literární tvorbě se systematicky zaměřuje na popularizaci historie pro děti i dospělé. V umělecko-naučné knize *Praha babka měst* (Zlatá stuha 2003) připomíná legendy, jež se váží ke staletým stavebním památkám, a totéž téma sleduje i v ucelených sériích (*77 pražských legend* aj.). V souboru *Příběhy českých knížat a králů* (2007, zápis na Čestnou listinu IBBY 2010) zaujala emotivně pojatým náhledem na rané dějiny českého státu, v pohádce *Prahou kráčí lev* (2008, nominace na Magnesii Literu) provází historickým jádrem hlavního města menší děti. V roce 2011 nově převyprávěla klasické ruské pohádky (*Baba Jaga, kostlivá noha*) a v próze *Dračí polévka* zachycuje osudy chlapce z vietnamské komunity v Čechách.

Ilustrovala Dora Čančíková,
fotografoval Jiří Chalupa

Praha, Práh 2012, 100 stran
ISBN 978-80-7252-362-7

věk 10+

Dora Čančíková (1977) absolvovala ateliér ilustrace na pražské UMPRUM. Je členkou sdružení Koprbooks, které prosazuje alternativní formy ilustrace.

kolektiv autorů (ed. Radim Kopáč)

ČERTOVO KOPYTO

I ti spisovatelé, kteří nebyli připuštěni dokonce ani do naší normalizační dětské literatury přeplněné mírumilovnými postavičkami, toužili vyprávět o něčem, co kolem sebe v hrozivé šedi neviděli. Soubor třiceti pohádek a veršovaných textů proskribovaných autorů od básníka Ivana Magora Jirouse, přes sklepního filozofa a básníka Milana Balabána a písničkáře Jaroslava Hutky až po pozapomenuté pěšáky českého undergroundu připomene někdejší ochranný kruh vyprávění, vytvořených na ochranu před zlou mocí. Texty z let 1970–1986, jež původně vyšly v samizdatové edici Just a nyní se dočkaly citlivého výboru sestaveného Radimem Kopáčem, se vyznačují alegorickými prvky i lyrikou, steskem, vztekem i žánrovými inovacemi, dokonce se v nich uplatní i ryzí parodie či dada Egona Bondyho, kde se živou vodou stává rum. Vystupují v nich bodří kotelníci, květiny chřadnoucí na všeobecnou nelásku nebo jiní aktivisté undergroundu z řad dospělých i jejich dětí. Koneckonců tyto pohádky vznikaly pro ně – například ve valdickém vězení.

Kolektiv autorů ve složení:

Ivan Martin Jirous (1944–2011),
Milan Balabán (1929),
Egon Bondy (1930–2007),
Jiří Gruntorád (1952),
Jaroslav Hutka (1947),
František Stárek (1952)
a další.

Ilustroval Luboš Drtina

Praha, Meander 2012, 104 stran
ISBN 978-80-87596-06-7

věk 8+

Luboš Drtina (1963) vystudoval Střední odbornou školu výtvarnou a působil v ateliéru tvorby písma a typografie na VŠUP. Volnou grafickou a ilustrační tvorbu vystavuje od roku 1985 doma i v zahraničí. Na sklonku normalizačního období organizoval generační grafické sborníky, posléze vytvářel mj. design časopisů *Vokno* a *Mladý svět*. Soustavně se věnuje časopisecké a knižní typografii (přes 400 svazků), tvorbě plakátů a bibliofilii.

Miloš Kratochvíl

PES NÁM SPADLA

Sbírka s podtitulem *Bláznivé básničky* přináší výbor z Kratochvílovy poezie pro děti. Z prozatímních pěti sbírek jej sestavila Lucie Šavlíková a rozdělila na čtyři tematicky spřízněné části. Nejrozsáhlejší oddíl se věnuje básním o zvířatech, poté vstupujeme do školy, posléze do života a v části *Něco navíc* i do světa pohádek. Milovníci nonsensu budou v básníkových verších a říkankách uspokojeni nepřeborně. Autor totiž s oblibou vychází ze zvířecí fyziognomie (*Pobláznění šneci*), kterou vtipně a bujaře převrátí (*Raci, S bobry jen slušně, House a housenka* aj.), a výtečně zná klasická díla, jež ho podněcují k dalším slovohrátkám. Jeho veršování však stále zůstává blízké současným potřebám dítěte, které se chce třeba jen od srdce zasmát školním povinností (*Cestička do školy*).

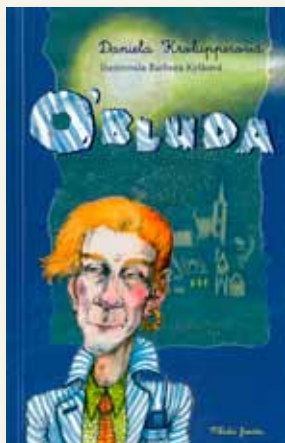
Miloš Kratochvíl (1948) studoval žurnalistiku na UK, působil jako redaktor týdeníku *Stadion* a televizní scenárista. Tvorbě pro děti a mládež se začal věnovat po roce 1989: píše prózu, poezii, písňové texty, pohádky. Realizoval četné scénáře k pohádkám a seriálům (*Čaroděj z nafukovacího stromu*, knižně 2008), podílí se na dětském TV pořadu *Kouzelná školka* (*Františkova velká kniha pohádek*, 2007). V knize *Modrý Poťouch* (Zlatá stuha 2010) vystupují zvláštní bytosti s trumpetkovým „našeptávadlem“, jejichž působení je podobné jako v mnoha autorových knihách velmi rozverně. Neméně čtenářsky přitažlivá je i jeho humorná pentologie *Pachatelé dobrých skutků* (2009–2012).

Ilustrovala Eva Sýkorová-Pekárková

Praha, Mladá fronta 2012, 96 stran
ISBN 978-80-204-2690-1

věk **6+**

Eva Sýkorová-Pekárková (1958) absolvovala pražskou VŠUP v ateliéru filmové a televizní grafiky Miloslava Jágra. Věnuje se především knižní ilustraci, animovanému filmu a soustavně spolupracuje s dětskými časopisy. Vytvořila výtvarnou podobu knižních a večerníčkových serií *O kachně Matyldě* a *Inspektor Fousek na stopě Hany Lamkové* nebo *Králík Fiala* Ivana Binara. Nezaměnitelný výtvarný rukopis ji dále předurčuje k ilustraci komických příběhů, mj. *Bílé paní na hlídání* (2010) Pavla Brycze či *Policejního křečka* (2013) Daniely Krolupperové.

Daniela Krolupperová

O'BLUDA

Nový učitel angličtiny, jenž o sobě tvrdí, že je Ir jako poleno, se s keltským založením bodrých Čechů zásadně míjí. Jako rodilý mluvčí by měl svou mateřštinu ovládat, jako když bičem mrská, nicméně bystřejší žactvo odhalí, že dělá banální chyby v časové souslednosti a pitím čaje nebo zrzavou kšticí své neznalosti nezamaskuje. Když se pak spořádané maloměsto jako z Poláčkových knížek stane svědky nevysvětlitelných úkazů a přepadení v pískovcových skalách, je nasnadě otázka, zda výstřední kantor s vyboulenýma očima není spíš úchyl, který si přivlastnil totožnost někoho jiného. Anebo jde o víc? Fantasy detektivka s pátrači ze šesté třídy místní základní školy přináší nejen variaci ve stylu stále populárního televizního seriálu *Návštěvníci*, nýbrž i úsměvné zamyšlení nad vztahy rodičů a dětí nahlodanými příchodem puberty a špičkové techniky do domácností i do učeben.

Daniela Krolupperová (1969) vystudovala severské jazyky na FF UK a filologickou specializaci promítá i do tvorby pro děti a mládež, například v knihách *Proč mluvíme česky* (2003) a *Draka je lepší pozdravit* (2009). Tradici uměleckonaučné prózy rozvíjí rovněž v „jeduplném herbáři“ *Zákeřné keře* (2010). Pohádkové příběhy *Zuzanka* (2005), *Sedmilhář Josífek* (2008) a *Josífkův pekelný týden* (2010) věnovala začínajícím čtenářům, pro které vytváří i texty leporel. Je spoluautorkou monumentální encyklopedie *Historie Evropy* (2011, s Renátou Fučíkovou).

Ilustrovala Barbora Kyšková

Praha, Mladá fronta 2013, 144 stran
ISBN 978-80-204-2836-3

věk **9+**

Barbora Kyšková (1954), absolventka pražské AVU, se věnuje volné tvorbě, restaurátorství a výrobě divadelních kulís (zámek Mnichovo Hradiště). V oblasti knižní ilustrace pro děti se její láska k historii zaměřuje na žánr fantasy, o čemž vypovídají výtvarné kreace ke knize *Hodinový strojek* Philipa Pullmana či ke *Kronice Prydainu* Lloyd Alexandra a zvláště k moderní pohádce Astrid Lindgrenové *Ronja, dcera loupežníka*. Uplatňuje se i ve spolupráci s českými autory, například s Evou Bešťákovou (*Vánoce na nitkách*) nebo tvůrčí skupinou Hlava nehlava (antologie detektivních povídek *Ruce vzhůru!*).

Eva Maceková

12 HODIN S OSKAREM

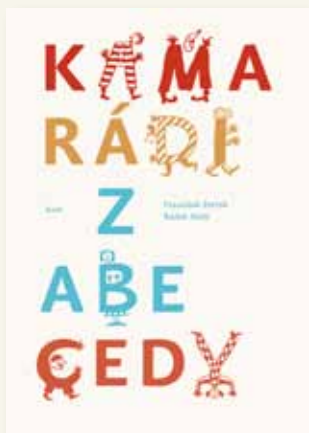
Velkoformátovou obrázkovou knihu Evy Macekové otevírá promluva kocoura, komentujícího nákup aktovky pro budoucího školáčka. S chlapečkem Oskarem postupně strávíme jeden obyčejný den, který na nás zapůsobí bezmála jako fotoalbum malého dítěte, protože zahrnuje běžné úkony jako oblékání, snídane, nakupování či přecházení ulice. Nenásilnou formou nacvičuje autorka s předškoláky základní dovednosti z oblasti věcného učení (určování hodin, zavazování tkaniček, rozeznávání základních povolání a povědomí o adrese). Přitažlivá kombinace retro kresby s nádechem typografie typické pro život ve městě působí uklidňujícím dojmem, ačkoli zvědavé dítě bude na stránkách příběhu oživeného množstvím hříček a detailů objevovat stále nová překvapení.

Eva Maceková (1984) studovala v ateliéru textilního návrhářství a v ateliéru ilustrace a grafiky na pražské VŠUP. Při tvorbě ilustrací využívá nejrůznější techniky, které živelně kombinuje. Její knižní debut získal ocenění Nejkrásnější kniha roku (2013).

Ilustrovala autorka

Praha, Baobab 2012, nestránkováno
ISBN 978-80-87060-58-2

věk **4+**

Radek Malý

KAMARÁDI Z ABECEDY

Knížku navazující na dlouhou tradici abecedářů pro děti provází neobvyklá historie zrodu, neboť básník Radek Malý se v ní inspiroval hotovými ilustracemi Františka Petráka, které se už v roce 1992 dočkaly ocenění na mezinárodním XV. bienále užité grafiky v Brně. Jednotlivá rýmovaná čtyřverší vycházejí z poetiky cirkusového představení, jež se autorovi nabízelo díky pestrobarevným písmenkovým figurkám klaunů a dalších postaviček z tohoto rázovitého prostředí. Překvapivá propojení veršů s obrazem se vyznačují vysokou mírou kreativity a vybízejí obecnost k další tvořivé komunikaci – kniha se totiž podobá náčrtníku, je opatřena kroužkovou vazbou a tvrdými listy. Pokud si ji dítě předškolního či raného školního věku přečte a vybarví, může svazek v rodinném kruhu dokumentovat prvopočátky jeho psaní a kreslení.

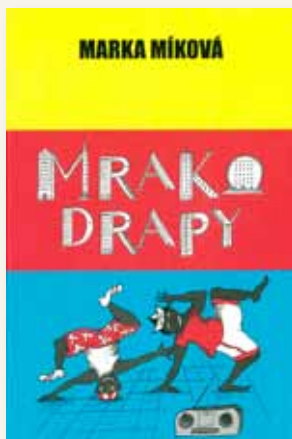
Radek Malý (1977) vystudoval bohemistiku a germanistiku na Univerzitě Palackého v Olomouci. Jeho básnická tvorba pro děti i pro dospělé se setkala s příznivou odezvou u publika i u porotců literárních cen: sbírka *Větrní – Zcestné verše* obdržela Magnesii Literu za poezii 2005, *Vraní zpěvy* Cenu Jiřího Ortena 2004. V pohádce o křehkých kouzelných bytostech *František z kaštanu, Anežka ze slunečnic* (nominace na Zlatou stuhu 2006) v sobě autor nezapřel lyricky naladěného poutníka. Ve sbírce veršů pro děti *Kam až smí smích* (2009) zúročil své básně a říkadla pro školní čítanky. Další kniha veršů *Listonoš vítr* (2011, Magnesia Litera 2012), určená starším dětem, opěvuje podzimní melancholii pozvolna uplývajícího času.

Ilustroval František Petrák

Brno, Host 2012, 72 stran
ISBN 978-80-7294-702-7

věk 5+

František Petrák (1961), absolvent Pedagogické fakulty Ostravské univerzity, se zabývá mnoha obory volné tvorby (malba, grafika, kresba, grafický design, scénografie apod.) a také tvorbou pro děti, zejména na poli divadelním a ilustračním. Vyučuje na SUPŠ v Uherském Hradišti a Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Spolu s Petrem Niklem je spoluzakladatelem sdružení Mehedaha, které v osmdesátých letech 20. století pořádalo loutková představení. Ilustrace pro děti otiskuje v měsíčníku *Sluníčko* a vybavil jimi i svazek *Pohádky, pověsti a vyprávěnky z Valašska* (2002) Evy Eliášové.

Marka Míková

MRAKODRAPY

V trojici rozmarných fantazií o českých dětech bloudících po newyorských mrakodrapech zúročila Marka Míková své pocity z cesty do zámoří. Zkouší navázat na poetiku „amerických románů“ známých z literatury pro dospělé, které zvyklosti Spojených států opěvují i zavrhuji, avšak tradičně se nejvíc zajímají o vliv tamější atmosféry na duši příchozího. Autorka se v knize nominované na cenu Magnesia Litera opět vyjadřuje s dadaistickou rozevlátostí odpovídající jejímu působení v punkových kapelách, ale především jako vždy zachycuje svébytný rytmus dětského uvažování, podobný rychlým nájezdům filmové kamery. Zpřijemňuje tím hrdinům pobyt v neidylickém prostředí, kde jejich unavení rodiče kolabují, blábolí nebo si své ratolesti třeba jen pořádně nehlídají. Naštěstí se tyto ohromné stavby zhutňující divadlo světa do výstražné vertikální linie, jíž nelze projít nepoznamenaný, vydrápou až do nebes a výtah v Empire State Building nasměruje malé poutníky ke strážným andělům.

Marka Míková (1959) absolvovala obor loutkoherectví na pražské DAMU, hrála v několika filmových pohádkách a vystupovala také ve skupinách Dybbuk, Panika a Zuby nehty. Uplatnila se jako rozhlasová moderátorka a režisérka v dětském divadle Minor, v současnosti se věnuje dabingu. Autorčina prozaická prvotina *Roches a Bžunda* získala ocenění Nejkrásnější česká kniha 2001. Vypravěčsky neotřelá próza *JO537* (Zlatá stuha 2010) byla podobně jako soubor *Mrakodrapy* nominována na cenu Magnesia Litera, islandský příběh *Knihafoss* (2007) na Zlatou stuhu.

Ilustrovala Alexandra Švolíková

Praha, Argo 2012, 144 stran
ISBN 978-80-257-0678-7

věk 10+

Alexandra Švolíková (1965) vystudovala SUPŠ v rodné Bratislavě a scénografii na pražské DAMU. Volnou tvorbu vystavuje skupinově i samostatně. Svými ilustracemi doprovodila mj. bajku *Kočka a myš* Jamese Joyce, nové vydání novely *Tracyho tygr* Williama Saroyana či verše významných básníků (Hlaváček, Cvetajevová, Orten, Kolář). Podílela se na výzdobě oddělení dětské onkologie nemocnice v pražském Motole. Působí v Praze jako výtvarná redaktorka, spolupracuje s divadélkem Minor a souborem Buchty a loutky.

Eva Papoušková

KOSPRD A TELECÍ

Groteska z mateřské školky, jejíž autoritativní vedení si místy koleduje o nemilosrdnou odvetu dětských mstitelů z knížek Roalda Dahla, připomene spíš alotria, jak by podle všeho vypadala ve fázi jejich negramotnosti. Dvě mrňata, vysmívaná za nemožná jména, ze všeho nejvíc důvěřují vlastní hlavě, v níž to kypí zdravým rozumem. S ukázněnou výřečností – tak zřídka vídanou v epoše počítačového psaní – se Eva Papoušková pokouší ukázat, že pravdu by mohli mít Voltaire, Rousseau a další obhájci „ušlechtilého divoštství“, hájí-li lidskou přirozenost proti převýchovným tendencím vzdělávacího procesu. Něco takového dítě Kosprd a Telecí zatím nehodlají připustit. A tak prchají tu do křoví v parčíku, tam zase na výstavu úspěchů národního modelářství, až vychovatel bledne hrůzou a laik žasne, zato zkušený rodič se pranic nediví.

Eva Papoušková (1969) vystudovala televizní scenáristiku a dramaturgii na pražské FAMU. Podílela se na činnosti Nadace Shoah režiséra Stevena Spielberga. Vytvořila scénář k večerníčku *O Kanafáskovi* (2004) a televizní pohádce *Řád saténových mašlí*, spolupracuje též na tvorbě seriálů pro komerční televizi (*Pojišťovna štěstí*, *Zázraky života*). Knihou *Kosprd a Telecí* v literatuře pro děti debutuje.

Ilustrovala Galina Miklínová

Praha, Albatros 2013, 56 stran
ISBN 978-80-00-03105-7

věk **5+**

Galina Miklínová (1970), absolventka pražské VŠUP, obdržela za animované filmy *Bajky ze zahrady* a *Biograf* Velkou cenu na festivalu v Minsku. Vedle večerníčku *O Kanafáskovi* zaujala v posledních letech hlavně doprovodem k trilogii Pavla Šruta o lichožroutech (2008–2013). S tímto básníkem ji pojí i spolupráce na pohádkových knihách *Pavouček Pája* (2001) a *Verunka a kokosový dědek* (2004, Zlatá stuha a Čestná listina IBBY 2006) a na nonsensových sbírkách *Veliký túdle* (2003), *Příšerky & příšeři* (2005) či *Šišatý švec a myšut* (2007). Ilustrovala mj. pohádku Radka Malého *František z kaštanu*, *Anežka ze slunečnic* (2006) a její kreace se objevují i v českých verzích příběhů Harryho Pottera.

Markéta Pilátová, Marek Ždánský

GORILÍ TÁTA

Šestiletá péče o mládě gorily nížinné, jejíž svahilské jméno Moja („První“) připomíná úspěch pražské zoo v chovu exotické fauny, přiměla jejího ošetřovatele k rekapitulaci působení mezi zdmi trojského pavilonu. Jeho svěřenkyně, která se svého času stala hvězdou „tak trochu odlišné reality show“ *Odhalení*, už nyní zakotvila ve španělském zooparku Cabárceno a v dubnu 2013 tu založila vlastní rodinu, a tak může Marek Ždánský před reportážním mikrofonem zkušené publicistky shrnout jak pocity úspěšného chovatele s otcovskými instinkty, tak krédo agilního ochránce zvířat. Na jedné straně provázely jeho práci chvíle marnosti při záplavách v roce 2002 či tragikomické zážitky při doprovázení chovanců do azylu. Na straně druhé z jeho vzpomínek na každodennost náročné profese vyzařuje hluboké pochopení pro naše nejbližší zvířecí příbuzné. Genotyp goril se totiž z 98 procent vyrovná genotypu člověka a tito majestátní lidoopi se občas vskutku chovají jako „jiní lidé“, kdežto my jako „nahé opice“.

Markéta Pilátová (1973) vystudovala romanistiku a historii na Univerzitě Palackého v Olomouci a pracuje jako publicistka a překladatelka. Její románový debut *Žluté oči vedou domů* (2007) byl nominován na Magnesii Literu, podobně jako próza *Má nejmilejší kniha* (2009). Básně sbírky *Zatýkání větru* (2011) rovněž těží z pobytu v Latinské Americe, kde autorka v současnosti opět učí potomky českých přistěhovalců. V dětské literatuře na sebe upozornila prózou *Kiko a tajemství papírového motýla* (nominace na Magnesii Literu 2010). Dětem dále věnovala příběhy *Víla Vivivíla a stíny zvířat* (2009), *Víla Vivivíla a piráti jižního moře* (2010) a *Jura a lama* (2012).

Marek Ždánský (1975) po studiích na gymnáziu nastoupil do pražské zoo jako ošetřovatel, a mohl tak naplno projevit letitý zápal zvědavého přírodovědce. Patnáctiletá péče o svěřence ze starého i nového opičího pavilonu vyvrcholila

Ilustroval Daniel Michalík

Praha, Novela bohemica 2013, 84 stran
ISBN 978-80-87683-06-4

věk 10+

odchovem mediálně sledované gorilky, jejíž první měsíce glosoval v knize *Moja* (2006, s Janou Murasovou). Nyní se věnuje podnikání v obchodu s ovocem, profesi chovatele exotické fauny však nezanedbává. Jako poradce mnoha českých i slovenských zoologických zahrad je spoluzakladatelem iniciativy Diehli, jež na území afrického Kamerunu usiluje zachránit vymírající populaci goril nigerijských.

Daniel Michalík (1974), absolvent ateliéru filmové a televizní grafiky VŠUP v Praze, působil zprvu v oboru sklářství a svá díla vystavoval mj. v Japonsku. Nyní se věnuje grafickému designu, volné tvorbě a knižní ilustraci. V tomto ohledu zaujal výtvarným doprovodem ke knize Markéty Pilátové *Kiko a tajemství papírového motýla* a k úsměvnému průvodci Radka Malého *Poetický slovníček dětem v příkladech* (2012).

Milada Rezková

HURÁ NA KAJAK!

V padesátých letech nasnímal Ladislav Sitenský s chotí Paulette sérii fotografií loutek na řece s úmyslem zmapovat jejich plavbu v poetické knížce pro nejmenší. Protože však režim házel světově proslulému fotoreportérovi ze západní fronty vytrvale klacky pod nohy, zůstalo nakonec toto černobílé dobrodružství jedné vodačky a dvou nápadníků nerealizováno v jeho archivu. Díky tvůrčímu tandemu nespoutaných bavičů, kteří k němu dodali text i ilustrace, se nyní proměnilo v taškařici z kapsáře babiččiných vzpomínek, v níž jsou postavičky dávno před Svěrákovým medvídkem Kukym ponechány ve volné přírodě napospas mocnostem tmy a mohou spoléhat pouze na pud sebezáchovy. Jelikož si s sebou vezou konzervy s lančmítem, vepřovým ve vlastní šťávě a maďarským gulášem, přejde jejich tábornická selanka záhy v upíří dada natolik svěží, že upoutalo i porotce ceny Zlatá stuha, kteří je označili za výtvarný počín roku.

Milada Rezková (1979) pracovala jako produkční v Galerii Rudolfinum a nyní studuje na PedF v Hradci Králové. Ve spolupráci s výtvarníkem Lukášem Urbánkem vytvořila dadaistické verše pro obrazové knihy *Doktor Racek jede na prázdniny* (2008) a *Doktor Racek na horách* (2009). V libretu knihy *Babočky* (2010) obrací podobně nenásilnou formou pozornost k fenoménu smrtelnosti a poukazuje na nehraditelné pouto seniorů a nejmladší generace.

Lukáš Urbánek (1973) absolvoval filmovou a televizní grafiku na pražské VŠUP. Zabývá se především filmovou animací (mj. obrazové předěly televize Prima Cool), pravidelně spolupořádá komiksové dílny. Kromě soustavné výtvarné spolupráce s básnířkou Miladou Rezkovou, za níž byl odměněn dvěma Zlatými stuhami, doprovodil např. soubor japonských kaidanů *Strašidelný chrám v horách* (2009) nebo *Komiksovou etiketu* (2011) Ladislava Špačka. S komiksem *Adamův deník* zvítězil

Ilustroval Lukáš Urbánek
fotografoval Ladislav Sitenský

Praha, Labyrint / Raketa 2012, 128 stran
ISBN 978-80-86803-22-7

věk 8+

v soutěži o Nejkrásnější českou knihu roku 2007.

Ladislav Sitenský (1919–2009) patřil k významným představitelům naší reportážní a krajinářské fotografie. Studoval architekturu na ČVUT a v pražském Denisově ústavu. Po okupaci ČSR vstoupil ve Francii do řad čs. zahraniční armády a podílel se na operacích čs. stíhací perutě v rámci RAF. Své spolubojovníky i operace na západní frontě zachytil ve stovkách snímků, z nichž některé se dočkaly zveřejnění až po roce 1989. Po návratu do Prahy se prosadil jako fotograf ve svobodném povolání a roku 1958 získal zlatou medaili na Světové výstavě v Bruselu. Snímky držitele mnoha státních vyznamenání shrnují mj. knihy *312. perutě* (1948, náklad takřka zlikvidován, později součást fotoalba *Z válečného deníku*, 1991), *Praha stověžatá* (1971), *Krajinou domova* (1986) nebo *Skalni města v Čechách* (1994). Vodáckému prostředí věnoval i práci *Na řeku* (1957, s J. Pokorným).

Tereza Říčanová

VELIKONOČNÍ KNÍŽKA

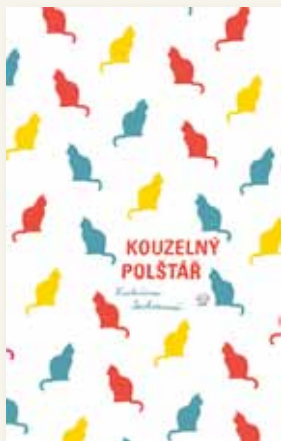
Ilustrovala autorka

Praha, Baobab 2012, nestránkováno
ISBN 978-80-87060-56-8

věk **6+**

Po *Vánoční knížce* se Tereza Říčanová vrací k původu dalšího křesťanského svátku a v novozákonním příběhu o ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista opět plně využívá možností, které jí skýtá autorská kniha. Nastiňuje dítěti zásadní okamžiky lidského života a víry, nicméně přibližuje Velikonoce i prostřednictvím současných rodinných oslav a přetrvávajících lidových obyčejů. Zatímco v obrazovém albu *Noemova archa* se autorka nebála abstrakce a ornamentu, při zobrazení Velikonoc vzdává hold středověkým malířským technikám: malba je přímočařejší, zemitější, neváhá dokonce propojovat naivismus s expresionistickým výrazem. Kniha s nezaměnitelným způsobem obrazového podání tak nezobrazuje pouze cyklický čas svátků, ale vstupuje i do lidského času, jejíž přirozenou součástí jsou jak smutek a umírání, tak naděje a nové zrození.

Tereza Říčanová (1974) vystudovala ilustraci a grafiku v ateliéru profesora Jiřího Šalamouna na VŠUP v Praze. Žije s početnou rodinou na Vysočině. Náměty jejích autorských knih vycházejí ze základních křesťanských tradic nebo přímo z rudimentárních venkovských prožitků – např. *Kozí knížka* (2005), *Vánoční knížka* (2006) či zpěvník lidových písní *Měsíček svítí* (2008). V ilustracích i doprovodném textu se potkávají mytičnost s pohanstvím a jsou přetaveny ve všednodenní prožívání křesťanských svátků. *Noemova archa* (2010), osobité ztvárnění biblického příběhu obohacené o vlastní zkušenost s povodní na dvoře autorčina statku, získalo ocenění Nejkrásnější kniha ČR 2012 a Zlatá stuha 2011 a bylo zapsáno na Čestnou listinu IBBY 2012.

Kateřina Sechovcová

KOUZELNÝ POLŠTÁŘ

Obrázková kniha mladé výtvarnice Kateřiny Sechovcové se obejde bez textu, a přece je vyznění příběhu průzračné: chlapečkovi se zdál sen, v němž dostal strach, a proto se obrací na maminku, aby ho ukonejšila. Předtím ale červená kočička z jeho polštářku přeskočila na máminu sukni a bojuje s příšerou na povlečení. Obavy hochy i zvířátka se protnou ve chvíli, kdy dítě uléhá k mamince i se svým polštářem. Příspěvek do tradice knížek, jež vyprávějí o chvilkách před usnutím a krajině snění, odpovídá náladě příběhu i po výtvarné stránce – barvy jsou tlumené, malované pastelkami a přebal svazku je látkový, aby na omak působil jako skutečný polštář. V současné původní tvorbě pro děti je takových knih poskrovnu, neboť jejich výrobní náklady jsou vyšší, a tak se bohužel příliš často nahrazují dovozovými koedičními tituly na hranici kýče.

Kateřina Sechovcová (1983) studovala na pražské VŠUP, nejprve v ateliéru textilní tvorby a později v ateliéru ilustrace a grafiky Juraje Horvátha. Autorské knížky, které vytváří, jsou určeny hlavně dětem, pro něž také organizuje výtvarné dílny. Její publikace *Cirkus Scartoni* byla v soutěži Art Books Wanted 2012 (Edition Lidu) vyhodnocena jako nejlepší interaktivní titul. Ilustrovala mj. nové vydání (2013) knihy *Vše, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce* od Roberta Fulghuma.

Ilustrovala autorka

Praha, Argo 2013, nestránkováno
ISBN 978-80-257-0914-6

věk **3+**

Kateřina Schwabiková

CESTY DĚTÍ DO STALETÍ ANEB JAK BĚLA A KUBA POZNÁVALI NAŠI HISTORII

Deset výprav sourozenců Běly a Kuby do hlubin naší minulosti má na svědomí kočár bláznivého vynálezce, který je i s rodiči přenáší proti proudu času do dávných časů počínaje dobou kamennou a konče érou před vypuknutím informační revoluce. Spolu s nimi poznají čtenáři staršího školního věku tehdejší každodennost a způsoby uvažování, tedy nejen dobové způsoby obživy a podoby cestování, vaření či stolování, ale například i atmosféru svaté pouti, počátků železniční dopravy, nakupování v podmínkách raného novověku nebo strach o mámu a tatku v období tzv. reálného socialismu. K největším kladům uměleckonaučné encyklopedie koncipované jako ucelená mozaika postřehů a výjevů patří soustředěný pohled na proměny postavení jedince a rodiny ve společnosti a vtažení čtenářů do děje formou hádanek. Bohatě ilustrovaný výklad doplňují četné tipy na vlastní výlety, neboť v Čechách i na Moravě lze dávné způsoby života stále spatřit přímo v plenéru.

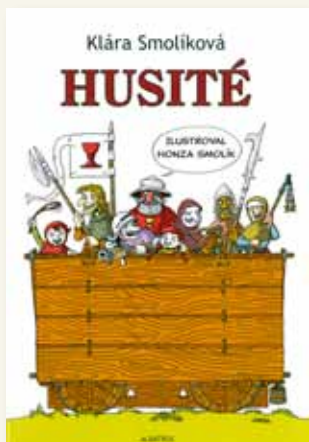
Kateřina Schwabiková (1978) absolvovala obor dějepis – základy společenských věd na PedF UK. Pracuje v Ústavu dějin Univerzity Karlovy a archivu Univerzity Karlovy, překládá populárně-naučnou literaturu z němčiny (pod dívčím jménem Anděrová). V historickém bádání se věnuje především období husitské revoluce a podobám vzdělanosti v raném novověku. V literatuře pro děti a mládež se představuje poprvé.

Ilustrovala Barbora Botková

Praha, Slovart 2013, 80 stran
ISBN 978-80-7391-749-4

věk 10+

Barbora Botková (1983) vystudovala francouzštinu a výtvarnou výchovu na Univerzitě Palackého v Olomouci. Vedle povinností středoškolské učitelky se věnuje volné tvorbě, grafickému designu i knižní a komiksové ilustraci. Výtvarně spolupracuje se spisovatelkou Petrou Braunovou, doprovodila též komiks básníka Jiřího Žáčka *Šípková Růženka* (2011).

Klára Smolíková

HUSITÉ

Anežka a Mikuláš se potkali u tábořské kašny a rádi by spolu zkoumali dějiny města, založeného před šesti sty lety s nadějí žít v pravé víře. Na rozdíl od podroušeného pana Broučka od Svatopluka Čecha jim k tomu postačí kouzelná muzejní hůl žižkovka, která děti provází do pohnuté fáze pozdního českého středověku. Pro tento energický časostroj je však šedivá chronologie podružnou záležitostí. Hůl jim totiž postupně v reálu představí nejen klíčové pojmy, postoje a způsob života husitů, jejich bitvy, vojevůdce a zbraně, ale také jejich inspirátory, nepřátele a pokračovatele, poněvadž příběh utrakvismu nezačal v Betlémské kapli a neskončil u Lipan. Protože se této promyšlené linie výkladu drží jak osa vyprávění, tak okénka komiksu, výsledkem se stává tvar „pod obojí způsobou“: inovativně sdělný a zároveň vtipný výlet do historie v duchu přesvědčení, že smích otevírá bránu, díky níž se dá do žáčků vpašovat mnoho dobrého.

Klára Smolíková (1974) vystudovala estetiku a kulturologii na FF UK a pracovala zprvu jako středoškolská učitelka a pedagožka Husitského muzea v Táboře. Nyní působí v Národním muzeu, kde má na starosti oddělení vzdělávání a kulturních aktivit. Jako metodička primárního vzdělávání a spolupracovnice předních českých dětských časopisů se prostřednictvím nápaditých komiksových libret věnuje mj. popularizaci historie (*Horác a Pedro v zemi Bójů*), věcnému učení, výchově k finanční gramotnosti nebo mediální výchově (*Ovladač je můj!*). Naprostou většinu dvou desítek knih vytvořila se svým manželem.

Ilustroval Honza Smolík

Praha, Albatros 2012, 56 stran
ISBN 978-80-00-02947-4

věk 10+

Honza Smolík (1965) absolvoval obor výtvarná výchova na PedF UK v Praze a působí jako ilustrátor a autor komiksů. Z dlouholeté spolupráce s dětskými časopisy *Sluníčko*, *Mateřídouška*, *Sunny speaks English*, *Čtyřlístek*, *Skaut* a *Pastelka* vytěžil např. souborné knižní vydání komiksů *Senzační reportáže Elvíry Pobrkáné* nebo *Medvídek Lup a jeho kamarádi* (oba 2008, vždy ve spolupráci s manželkou Klárou). Vytvořil rovněž ilustrace k stovkám pracovních listů pro předškolní a základní vzdělávání či pro potřeby ekologických organizací. Nejnověji výtvarně doprovodil knihu Kláry Smolíkové *Řemesla* (2013).

Petr Stančík

MRKEV HO VCUCLO POD ZEM

V knize s nezvyklým titulem běží kluk Ctibor mamince pro mrkev do polévky, jenže ta ho zničehonic uvězní v podzemní říši pod dozorem cihlového obra. Na zádech žalárníka roste houba Muromůrka Velelíbezná, s jejímž přispěním se hrdina vydává na vskutku bizarní pouť k povrchu zemskému, doprovázen zakrslým slonem Alfréédem a myší Hryží. Každá kapitola chlapcova strastiplného putování začíná krátkou básní vztahující se k ději a na konci je obohacena interaktivním prvkem: hádankou, za jejíž správné zodpovězení sbírá čtenář hvězdičky a podle dosaženého skóre se mu nakonec dostane jednoho ze tří rozuzlení příběhu. Stančíkova bezuzdná fantazie vyvolávající na scéně přírodní úkazy i četné jazykové hříčky je jako stvořená k četbě ve dvojici, jelikož společné hádání zaručuje nejlepší požitek z této surreálné zábavy.

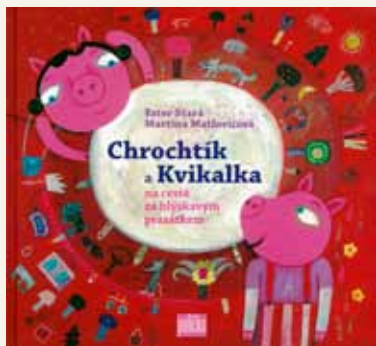
Petr Stančík (1968), básník, prozaik a esejista publikující do roku 2006 pod pseudonymem Petr Odillo Stradický ze Strdic, studoval na Pedagogické fakultě UK a na DAMU. Pracoval jako učitel a televizní režisér. Sestavil reprezentativní antologii české poezie *Ryby katedrál* (2001). Zaujal prózou *Admirál čaje* (1996) a také románem *Pérák* (2008), kde s nadsázkou spřádá osudy mytického superhrdiny z protektorátní Prahy. Groteskou *Mrkev ho vcuclo pod zem* se nyní představuje i dětským čtenářům.

Ilustroval Jiří Stach

Praha, Meander 2013, 128 stran
ISBN 978-80-87596-23-4

věk **9+**

Jiří Stach (1944) vystudoval fotografii na pražské FAMU. Pracoval jako významný filmový fotograf (například na Menzlově snímku *Ostře sledované vlaky* aj.). Jeho díla, do značné míry inspirovaná arcimboldovskou nebo surrealistickou poetikou, jsou vystavena v předních muzeích po celém světě. Nejvýznamnější z nich shrnuje album fotografií a koláží *Natura magica* (2006). Pro Meander výtvarně doprovodil i knihu Lenky Uhlířové *Velká cesta Malého pána* (2008, nominace na Magnesii Literu za debut roku) a výbor z poezie *Chodit po provaze je snadné – Ivan Wernisch mládeži* (Nejkrásnější česká kniha roku 2011).

Ester Stará

CHROCHTÍK A KVIKALKA NA CESTĚ ZA BLÝSKAVÝM PRASÁTKEM

Moderní pohádka, odměněná Zlatou stuhou za text i za ilustrace, si klade symbolickou otázku, která za časů relativního blahobytu občas napadá každého přemýšlivého Evropana: Je lepší mít, nebo být? Domácí pohodu dvou příčinlivých prasátek, jež by si snesla modré z nebe, aby mohla žít jako v bavlnce, naruší nuda, splín, pochyby a další civilizační úklady, přimějí je pohrdnout útulným živobytím a vypravit se do širého světa. Naštěstí už sama cesta je cíl a čtyřnohé cestovatele nenávratně změní. Chrochtíkovo a Kvikalčino putování krajinou nástrah i mnoha výtvarných alotrů nabízí předškolním dětem křišťálově čiré podobenství o nesmyslnosti blýskavých chimér a smyslu trvalých hodnot. Být nad věcí a mít jeden druhého je přece nade všechny poklady.

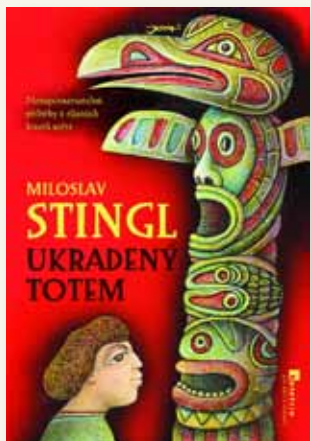
Ester Stará (1969) vystudovala logopedii a surdopedii na PedF UK. Toto odborné zaměření promítla se svým manželem, výtvarníkem Milanem Starým, mj. do knih *Žežicha se neříká* (2007) a *Žvanda a Melivo* (2009), v nichž se zaměřuje na komunikační dovednosti předškolních dětí a nápaditě probouzí jejich zájem o hru s jazykem. Starším školákům věnovala prózu *To je jízda!* (2012). Za knihu *A pak se to stalo!* (2010) byla zapsána do katalogu White Raven, vydávaného Mezinárodní knihovnou dětské literatury v Mnichově. Kromě logopedické praxe se věnuje dílnám na podporu dětského čtenářství (projekt *První věta*).

Ilustrovala Martina Matlovičová

Praha, Nakladatelství 65. pole 2012, 64 stran
ISBN 978-80-87506-09-7

věk 4+

Martina Matlovičová (1975) vystudovala animovanou tvorbu na VŠMU v rodné Bratislavě a věnuje se volné tvorbě a ilustraci. Za výtvarný doprovod slovenského překladu novely Williama Saroyana *Tracyho tiger* získala cenu Zlaté jablko 2009 a ocenění v soutěži o Nejkrásnější slovenskou knihu roku 2010. Ilustrovala mj. knihy *Mačky vo vreci* (2005) Jaroslavy Blažkové, *Drevený tato* (2007) Tomáše Janovice nebo *Čauko bengoš* (2009) Jána Navrátila. S Ester Starou spolupracovala už na knize *A pak se to stalo!*

Miloslav Stingl

UKRADENÝ TOTEM

Věhlasný český cestovatel a čestný náčelník indiánského kmene Kikapů se na přelomu šedesátých a sedmdesátých let rozhodl školákům osvětlit život vrstevníků v končinách, kam nás tehdejší mocipáni pouštěli jen se skřípěním zubů. I dnes, kdy výlety za hranice všednosti brzdí spíš finance, se souborné vydání Stinglových historek o mentalitě přírodních národů stále tolik liší od adaptací exotických mýtů, neboť pětice příběhů se zabývá soužitím těchto kultur s modernitou. Ať už autor vypráví o chlapci z kanadského kmene Haidů, pátrajícím po odcizeném totemu z EXPO v Montrealu, o nezletilých Austrálcích, Inuitech či Havajcích překonávajících izolaci své komunity, anebo sleduje peruánského indiánka protestujícího proti rodovému šamanismu vyhledáním bílého lékaře, opěvuje sounáležitost. Vždyť k čemu nám je svět sebelíp globalizovaný, když nechápeme, že jsme dostali do vínku totéž srdce, tytéž sny a vědomí, že dobro je všude ve vážnosti? Naštěstí si můžeme vzít příklad od dětí.

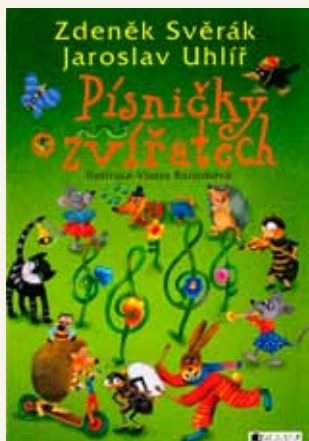
Miloslav Stingl (1930) patří k nejznámějším českým etnografům. Procestoval 151 zemí. Systematickou snahu přiblížit život a myšlení přírodních národů vtělil mimo jiné do knih *Indiáni bez tomahavků* (1966), *Za poklady mayských měst* (1969), *Ostrovky lidojedů* (1970), *Neznámou Mikronésii* (1976) nebo *Očarovaná Havaj* (1981). Strukturalistická východiska bádání využil v práci *Sex v pěti dílech světa* (2006) či v monografii *2012 – Mayové: jejich civilizace a zánik světa* (2010). Indiánské jméno jednoho z nejpřekládanějších českých vědců a člena řady učených společností zní Okima – „Ten, který vede“.

Ilustroval Josef Kremláček

Brno, Jota 2013, 152 stran
ISBN 978-80-7462-013-3

věk 9+

Josef Kremláček (1937) absolvoval pražskou VŠUP v ateliéru Adolfa Hoffmeistera. Do výtvarného povědomí doma i v Evropě pronikl svou účastí v surrealistických a parasurrealistických skupinách (LAKOSTE, Stir up). Věnuje se volné tvorbě, animovanému filmu (*Hymna noci*) i knižní ilustraci, podstatnou měrou i pro zahraniční zadavatele. V této oblasti vynikl především jeho jemný obrazový doprovod ke *Korejským pohádkám* (Zlatá stuha 1992) Vladimíra Pucka a souboru arabských pohádek *Kouzla studánkové úily* (Zlatá stuha 1994) Jiřího Tomka.

Zdeněk Svěrák, Jaroslav Uhlíř

PÍSNÍČKY O ZVÍŘATECH

Pátý soubor písní pro školu i dům, jež se zrodily ze společných „hodin zpěvu“ vyhledávaného scenáristy a hravého hudebního skladatele, přivádí na scénu tlupu sedmadvaceti písní o představitelích říše, která je dětem mladšího školního věku odjakživa blízká. Svěrákův básnický cit pro práci s jazykovou komikou i výrazná hudebnost verše, navazující na sládkovskou tradici a podpořenou nonsensovou hýřivostí poezie let šedesátých, nás nenechává na pochybách, že jim nic lidského ani zvířecího nebude cizí. V těchto miniaturách se občas oslové uchylují ke koninám, krávy k volovinám a zmatený zajíc netuší, na který ze dvou bobků se posadit dřív. Bez ohledu na ochočenost nebo nezkrotnost opěvované fauny však tyto písně milostné i láskovné, jurodivé popěvky i baladická postesknutí vyrovňávají se svou průzračností českým a moravským lidovkám rozhodně nejsou pod psa, natož pro kočku.

Zdeněk Svěrák (1936) vystudoval Vysokou školu pedagogickou (dnešní PedF UK) a pracoval zprvu jako učitel. V literatuře pro děti debutoval uměleckonaučnou prací *Proč malíři nestačí plnovous?* (1964). Jako scenárista Čs. rozhlasu stál roku 1967 u zrodu legendárního Divadla Jára Cimrmana, v němž zahájil i hereckou kariéru. Napsal scénáře k mnoha filmům pro děti (*Ať žijí duchové!*, *Tři veteráni*, *Lotrando a Zubejda*) i pro dospělé (*Vrchní, prchni!*, *Vesničko má, středisková*, *Obecná škola*, *Kolja*, *Vratné lahve* apod.). Kromě pěti knižních souborů písňových textů vytvořil mj. prózy *Tatínku, ta se ti povedla* (1991) či *Radovanovy radovánky* (1994). Působivost jeho poetiky je patrná i v groteskách souboru *Pan Buřtík a pan Špejlička* (1972, doplněno 2010).

Jaroslav Uhlíř (1945) je skladatel filmové a populární hudby a uplatňuje se taktéž jako herec a moderátor. S Karlem Šípem uváděl televizní pořad *Hitšarada*. Jeho skladby provázejí mj. dětské filmy

Ilustrovala Vlasta Baránková

Praha, Fragment 2013, 64 stran
ISBN 978-80-253-1458-6

věk 7+

Ať žijí duchové, Vrchní, prchni!, *Lotrando a Zubejda* či *S čerty nejsou žerty*. Se Zdeněkem Svěrákem dlouhodobě hudebně spolupracuje i na televizním pořadu *Hodina zpěvu*.

Vlasta Baránková (1943) se po absolutoriu brněnské SUPŠ uplatnila nejen ve volné tvorbě, ale i jako ilustrátorka stovky titulů. Její dílo vyniká širokým rozpětím od ilustrací folklorních námětů, přes animovanou tvorbu a typografii až po zakázky pro švýcarské nakladatelství Bohem press. Držitelka několika Zlatých stuh zaujala zvláště doprovodem k *Pohádkám bratří Grimmů* (1999) či k *Českému špalíčku* (2006) v uspořádání Milady Motlové. Harmonickou náladou malby se vyznačují také ilustrace k seriálu Ireny Gálové o holčičce Lískulce (1996–2000). Její kresby doprovázejí i předchozí sborníky Svěrákových a Uhlířových písní: *Jaké je to asi v Čudu?* (2003), *Když se zamuluje kůň* (2004), *Mám v hlavě myš Lenku* (2006) a *Když je pěkné počasí* (2011).

Miroslav Šašek

TO JE PAŘÍŽ TO JE LONDÝN

Obrázková kniha *To je Paříž...* vyšla v roce 1959 nejdříve v Londýně a pak po celém světě. Brzy nato následoval obdobný průvodce britskou metropolí a vzápětí celá série uměleckonaučných knih, která si podmanila celou západní Evropu. V čem tkví úspěch tohoto exulanta? Miroslav Šašek hravě střídá výpravy za historickými památkami s každodenním cvrkotem velkoměsta: „Když už je řeč o čase – v Londýně je zvykem dát si šálek čaje po čtvrté, ale správná chvíle na čaj je vlastně kdykoli.“ V Paříži zdůvěřňuje volání na číšníka v restauraci („Tenhle číšník se jmenuje Marcel“) a současně se čtenářem prochází náměstím Svornosti, Elysejskými poli nebo se zastavuje u Vítězného oblouku. Detailní, tlumeně barevné kresby s výraznými konturami zachycují atmosféru místa z různých úhlů pohledu. Ba co víc, jsou zalidněny osobami, které jsou – anebo byly – pro dané prostředí typickými figurkami. Obě knihy jsou dnes doplněny aktuálními informacemi, jež shrnují proměny měst v běhu uplynulých desetiletí.

Miroslav Šašek (1916–1980), český malíř, ilustrátor a spisovatel, vystudoval architekturu a kreslení na ČVUT v rodné Praze a na École des Beaux-Arts v Paříži. Po únorovém puči zůstal v exilu, převážně v Paříži a Mnichově, kde pracoval v české redakci Radia Svobodná Evropa. Do odchodu z ČSR vytvářel a ilustroval knihy pro děti, mj. *Benjamin a tisíc mořských draků kapitána Barnabáše* (1947) či *Nejmilejší říkadla* (1948). Nejvíce ho proslavila řada obrázkových průvodců *This is...* po světových velkoměstech, které v padesátých až osmdesátých letech 20. století dosahovaly v Evropě vysokých nákladů a nyní se dočkaly opětovného zájmu. Až do listopadu 1989 u nás jeho díla nesměla vycházet, a tak se průvodci po Paříži a Londýně objevují v češtině poprvé.

Přeložil Jiří Dvořák, ilustroval autor

Praha, Baobab 2013, 62 stran
ISBN 978-80-87060-69-8

Přeložil Jiří Dvořák, ilustroval autor

Praha, Baobab 2013, 62 stran
ISBN 978-80-87060-73-5

věk 8+

Ladislav Špaček

DĚDEČKU, VYPRÁVĚJ

Zdvořilost cti netratí a otevírá brány do duše druhých – jenže není tvorům společenským vrozená a není ani plně vymahatelná. S cílem pokračovat v odkazu prvorepublikového hradního ceremoniáře Jiřího Gutha-Jarkovského a uhájít pozice obyčejné lidské slušnosti i ve 21. století proto Ladislav Špaček oslovuje už děti předškolního věku, jejich rodiče a pedagogy mateřských škol. Vychází jim vstříc vlídnou poetikou, nevťravou didaktikou i přiloženou audioverzí s kompletní nahrávkou příhod zvědavé Viktorky. S přispěním dědečkových příběhů zasazených mezi dialogy na téma společenské chování objevuje dívenka moc kouzelných slovíček, ohleduplnosti a taktu, zásady stolování, základní pravidla při cestování a v neposlední řadě vhodnost užívání mobilního telefonu v té či oné situaci. S formou však souvisí i obsah: harmonické prostředí a kladné vzory, jež jsou dnes pro psychiku nejmenších zapotřebí víc než kdy jindy.

Ladislav Špaček (1949) vystudoval PedF v Ostravě a FF UK v Praze, kde později přednášel na katedře českého jazyka. Někdejší televizní redaktor a kultivovaný moderátor působil v letech 1992–2002 na Pražském hradě jako mluvčí prezidenta Václava Havla. Nyní pracuje jako konzultant v oboru mediální komunikace a soustavně se zabývá problematikou společenské etikety. Velkým i malým čtenářům přiblížil její taje např. v publikacích *Velká kniha etikety* (2005), *Slon v porcelánu* (2006), *Nová velká kniha etikety* (2008) nebo *Komiksová etiketa* (2011, s Lukášem Urbánkem).

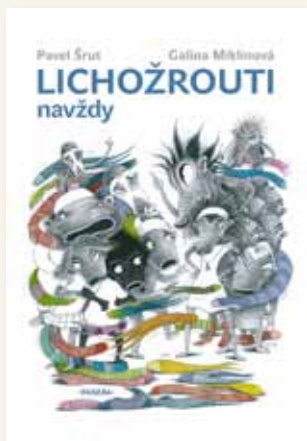
Ilustrovala Jana Fernandes

Praha, Mladá fronta 2012, 104 stran
+ audio CD

ISBN 978-80-204-2810-3

věk **3+**

Jana Fernandes (1977) absolvovala obor výtvarná výchova na PedF UK v Praze a roční stáž na Laponské univerzitě ve finském Rovaniemi, kde se kromě studia designu věnovala i vytváření soch z ledu a sněhu. V současnosti žije v kanadském Vancouveru, kde pracuje jako grafická designérka. Pravidelně přispívá do časopisu *Sluníčko* a ve spolupráci se šéfkou české pobočky společnosti Google Taťánou Le Moigne vytvořila sadu deskových her pro nejmenší děti (*Vadí? Nevadí!, Nešťouřej se v nose!, Dávej bacha!, To je bašta!*).

Pavel Šrut

LICHOŽROUTI NAVŽDY

Závěrečný díl trilogie o bytůstkách, které se živí uloupenou přízí z ponožek, punčocháčů a dupaček nehledě na názor majitele, se po návratu z africké mise rychle zašmodrchává. V Praze, kde má být údajně blaze, mají lichožrouti v revíru škůdce, jenž vyplenil sklady Domu ponožek, a tak denního chleba ubylo a nastávají krušné časy. V jejich řadách se schyluje k občanské válce a do hry o poctivou bavlnu vstupuje i hyperpodnikavý čínský element a vyhrocený ponožkový nacionalismus. V souladu se soustavným zájmem o anglosaskou poetiku graduje Pavel Šrut zápletku cyklu postupy žánrových próz, jimž nic mafiánského není cizí, natož akční honičky, rozbroje a spiklenecké rituály skoro jako z klasických foglarovek. Poťouchle absurdní, krapet zasmušilá a především láskyplná eposej o tvorech, kteří svým hemžením zvyšují entropii prádelníků, v nás zároveň posiluje naději, že tvorové dobré vůle docení soužití v páru. Koneckonců lichost dnes představuje vážnější problém, než se na první pohled zdá.

Pavel Šrut (1940), laureát Ceny Jaroslava Seiferta za rok 2000 a Ceny Karla Čapka 2012, patří k předním českým básníkům (*Červotočivé světlo*, *Zlá milá*, *Papírové polobotky*), překladatelům z angličtiny (mj. básně Leonarda Cohena) a vyhledávaným písňovým textařům (skupina Framus Five). Tvorbě pro děti se věnuje už od 60. let, zejména rozvíjením fryntovské tradice nonsensu (*Veliký tůdle*, *Příšerky & příšeři* atd.). Autorův celoživotní zájem o anglosaský folklor dokládá sbírka *Šišatý švec a myšut* (2007) či soubory pohádkových adaptací *Kočí král* (1992, zápis na Čestnou listinu IBBY), *Prcek Tom*, *Dlouhán Tom a jiné velice americké pohádky* (1993) nebo *Pohádky brášky Králíka* (2007). Vlastní pohádkové náměty zpracoval několikanásobný držitel Zlaté stuh, nominovaný za ČR na Cenu Hanse Christiana Andersena, s básnivou hravostí v knihách *Pavouček Pája* (2001), *Verunka a kokosový dědek* (2004) či *Pan Kdybych hledá kamaráda* (2009).

Ilustrovala Galina Miklínová

Praha – Litomyšl, Paseka 2013, 232 stran
ISBN 978-80-7432-287-7

věk 10+

První svazek trilogie o nárůdku pojídačů ponožek *Lichožrouti* (2008) byl porotci ceny Magnesia Litera vyhlášen knihou desetiletí pro děti a mládež.

Galina Miklínová (1970) –
o ilustrátorce blíže na straně 20

Lenka Kosková Třísková

ANIČKA, ŽABIČKY A JEJICH PŘÁTELÉ

Ilustrovala Andrea Tachezy

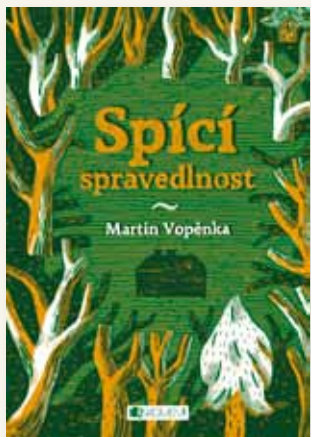
Praha, Mladá fronta 2012, 104 stran
ISBN 978-80-204-2431-0

věk 5+

Hrdinkou prázdninového příběhu je předškolačka Anička Kropáčková, která bydlí s rodiči a mladším bráškou Ondráškem v městském domě se zahradou. Při jedné hře narazí na kouzelná dvířka kůlny, která oživuje tvory na jejím oblečení. Tak se vylihnou žabičky z gumáků, drak Piškuntálek z trička a nakonec víla zrozená z kapesníku. Ve společenství vlídných kouzelných bytostí i v idylickém kruhu rodinném zažívá děvčátko jedno dobrodružství za druhým, ale s koncem srpna je všechno jinak. Holčičí fantazie náhle mizí a Aničku čeká zásadní životní změna – nastupuje do školy. Poeticky ilustrovaná a pečlivě graficky vypravená kniha vzorově naplňuje požadavky na četbu s rodiči nebo na samostatné první čtení.

Lenka Kosková Třísková (1975) vystudovala ČVUT v Praze. Věnuje se výuce a vědeckovýzkumné činnosti na Technické univerzitě v Liberci. Založila Centrum Kašpar, které pomáhá maminkám v návratu do zaměstnání. Knihou *Anička, žabičky a jejich přátelé*, napsanou pro dcerku Adélku, v literatuře debutuje.

Andrea Tachezy (1966) absolvovala ateliér animovaného filmu na pražské VŠUP. Ilustrace v knihách pro nejmladší děti vytváří kombinovanou technikou kresby, akvarelu a koláže, jak je patrné např. z knih Zuzany Kovařikové *Za zvířátky do lesa* (2012) a *Za zvířátky k vodě* (2013). Příležitostně také vytváří textilní hračky a motivační knížky (*Narozeninová knížka*, 2013).

Martin Vopěnka

SPÍCÍ SPRAVEDLNOST SPÍCÍ TAJEMSTVÍ

Druhý a třetí svazek trilogie o „spícím městě“ navazuje na děj stejnojmenného prvního dílu dystopie pro nejstarší školáky, která v roce 2011 vyšla z originálního nápadu: Jak by vypadal náš svět, kdyby se jednoho rána vzbudily pouze děti, zatímco rodiče by nevysvětlitelně upadli do hlubokého spánku? Většina rodičů je ve středním svazku už probuzena, a přesto zůstává nevyjasněno tajemství spících dospělých, kteří o své potomky přišli, případně se jim děti mezitím ztratily. Tomu chtějí opět přijít na kloub sourozenci Kryštof, Kristýna, Ema a předškolák Samuel, kteří po mnoha peripetiích stopují tyto spáče až do „moře věčnosti“. Celý triptych provázejí úvahy o nadčasových tématech – o budoucnosti civilizace a jejích pravděpodobných etických problémech, o nečinnosti státního aparátu a v závěrečné části i o otázkách téměř existenciální povahy, byť ani vyvrcholení příběhu nepostrádá napětí a důvěru v pospolitost aktérů.

Martin Vopěnka (1963) vystudoval Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou ČVUT a působí jako spisovatel a cestovatel. V roce 1990 založil nakladatelství Práh. V románu *Pátý rozměr* (2009) nabídl vedle dramatického příběhu i alternativní filozofický pohled na vesmír, život a svět. Kniha *Nebarevné vzpomínky* (2013), zatím poslední titul z desítky jeho próz, zachycuje atmosféru šedesátých let na půdorysu vlastních vzpomínek na dětství. Pro menší děti sestavil úspěšnou encyklopedii *Poznávám svět* (2002 a 2011).

Ilustrovala Daniela Volejníková

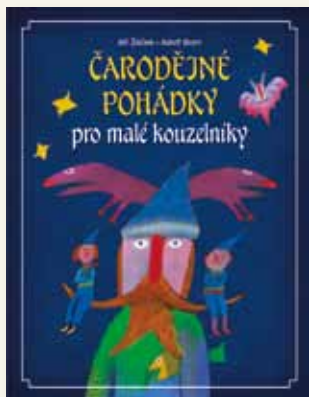
Praha, Fragment 2012, 264 stran
ISBN 978-80-253-1370-1

Ilustrovala Daniela Volejníková

Praha, Fragment 2012, 238 stran
ISBN 978-80-253-1659-7

věk **10+**

Daniela Olejníková (1986), slovenská malířka a ilustrátorka, vystudovala bratislavskou Vysokou školu výtvarných umění, obor malba a jiná média. Se svými kresbami se od roku 2005 zúčastnila více než deseti výstav a dvakrát získala ocenění v soutěži Nejkrásnější knihy Slovenska. Ilustrovala např. knihu Mira Čárského *O basetovi, ktorý neznášal mľaskanie* (2009) a *La casa del fiore volante e altre fiabe* (2010) Renaty Franky Flamigni. Spolupracuje s časopisy *Včielka*, *Zornička* a deníkem *SME*.

Jiří Žáček

ČARODĚJNÉ POHÁDKY PRO MALÉ KOUZELNÍKY

Pestrý výběr z pokladnice lidových pohádek „ze všech koutů světa“ poskytuje Jiřímu Žáčkovi další příležitost projevit osobitý styl a prosadit do těchto živých adaptací i vlastní umělecké postupy. Autor zjednodušil syžet původních pohádkových předloh s kouzelnými motivy, jazykově je přiblížil současnému dětskému čtenáři a oproti původnímu znění rozšířil dialogy postav i pointy. Díky šíři reprezentativního výboru se ve svazku setkáme např. jak s ruským vyprávěním *O rybáři a zlaté rybě* nebo s francouzskou klasikou o *Kocourovi v botách*, tak s japonskou pohádkou *Tajuplný hostinec* a českou historkou *O kouzelných darech*.

Jiří Žáček (1945) vystudoval stavební fakultu ČVUT v Praze a do roku 1991 pracoval jako nakladatelský redaktor. Již první básnické sbírky pro děti *Aprílová škola* (1978), *Ahoj, moře* (1980), *Kolik má Praha věží* (1984) a *Pro slepičí kvoč* (1986) mu zajistily širokou popularitu mezi nejmenšími čtenáři. Jeho poetika se sice v průběhu let proměňuje, avšak i v novějších knížkách *Nemalujte čerta na zeď* (2001) či *Dobrý den, dobrou noc* (1998 a 2011) si uchovává radostnou hravost. Verše zůstávají stále lehce zapamatovatelné, přestože básník záměrně narušuje rytmus říkadla a překvapuje nečekaným rozuzlením. Je rovněž autorem oblíbeného *Slabikáře* (s ilustracemi Heleny Zmatlíkové) a scénáře k večerníčku *Krysáci* (2010).

Ilustroval Adolf Born

Praha, Slovart 2013, 240 stran
ISBN 978-80-7391-741-8

věk 7+

Adolf Born (1930), malíř, grafik a ilustrátor, studoval na VŠUP a AVU v Praze a za své dílo obdržel čtená domáci i zahraniční ocenění (Nejkrásnější kniha, Zlaté jablko BIB, Zlatá stuha, český finalista Ceny Hanse Christiana Andersena 2008). Ilustroval více než 350 knižních titulů různorodých žánrů snad pro všechny věkové kategorie – pro děti nejčastěji příběhy Miloše Macourka, počínaje už knihou *Jakub a dvě stě dědečků* (1963). S Jiřím Žáčkem spolupracoval již na jeho prvotině *Aprílová škola*. Podílel se též na tvorbě animovaných filmů (*Mach a Šebestová*, 1977, knižně 1982) a svou tvorbu vystavoval na desítkách samostatných i kolektivních výstav po celém světě.

LAUREÁTI VÝROČNÍCH CEN V OBLASTI LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

ZLATÁ STUHA 2013 – LITERÁRNÍ ČÁST

Kategorie Beletrie pro děti

- **Ester Stará** za knihu *Chrochtík a Kvikalka na cestě za blýskavým prasátkem* (Nakladatelství 65. pole) – blíže na straně 28

Kategorie Beletrie pro mládež

- **Michaela Fišarová** za knihu *Nikolina cesta* (Albatros) – blíže na straně 9

Kategorie Literatura pro děti a mládež

- **Jiří Dvořák** za knihu *Rostlinopis* (Baobab) – blíže na straně 7

Kategorie Kritika literatury pro děti a mládež

- **Milena Šubrtová a kol.** za knihu *Slovník autorů literatury pro děti a mládež, svazek 2 – Čeští spisovatelé* (Libri)

ZLATÁ STUHA 2013 – VÝTVARNÁ ČÁST

Kategorie Knihy pro mladší děti

- **Martina Matlovičová** za ilustrace ke knize *Chrochtík a Kvikalka na cestě za blýskavým prasátkem* (Nakladatelství 65. pole) – blíže na straně 28

Kategorie Knihy pro starší děti a mládež

- **Chrudoš Valoušek** za ilustrace ke knize *Hrábky drápky odpadky: Krasohled české poezie pro děti 19. století* (Albatros)

Kategorie Literatura faktu pro děti a mládež

- **Renáta Fučíková** za ilustrace ke knize *Antonín Dvořák* (Práh) – blíže na straně 10

Kategorie Výtvarný počin roku

- **Lukáš Urbánek** za ilustrace ke knize *Hurá na kajak!* (Labyrint / Raketa) – blíže na straně 22

MAGNESIA LITERA 2013 – KATEGORIE LITERA ZA KNIHU PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Vítěz

- **Pavel Čech** za knihu *Velké putování Pepíka Střechy* (Petrkov) – blíže na straně 4

Další nominovaní

- **Jiří Dvořák** za knihu *Rostlinopis* (Baobab) – blíže na straně 7
- **Marka Míková** za knihu *Mrakodrapy* (Argo) – blíže na straně 19

ADRESÁŘ

PARTNEŘI PUBLIKACE

Svaz českých knihkupeců a nakladatelů

Mariánské náměstí 190/5, P. O. Box 177
110 01 Praha 1

T 224 219 944
E sckn@sckn.cz
W www.sckn.cz

Česká sekce IBBY

c/o Památník národního písemnictví
Strahovské nádvoří 132/1

118 38 Praha 1
E ibby@seznam.cz
W www.ibby.cz

NAKLADATELSTVÍ UVEDENÁ V TEXTU

Albatros

Na Pankráci 1618/30, 140 00 Praha 4

T 261 397 200
E albatros@albatrosmedia.cz
W www.albatrosmedia.cz

Argo

Milíčova 13, 130 00 Praha 3

T 222 781 601
E argo@argo.cz
W www.argo.cz

Artur

České družiny 31, 160 00 Praha 6

T 224 324 817
E artur@artur.cz
W www.artur.cz

Baobab

Plavecká 14, 128 00 Praha 2

T 222 588 001
E kmenbaobabu@volny.cz
W www.baobab-books.net

Brkola

Bažantní 756, 165 00 Praha 6

T 777 006 317
E brkola@brkola.cz

Fragment

Pujmanové 1221/4, 140 00 Praha 4

T 241 004 011
E fragment@fragment.cz
W www.fragment.cz

Host

Radlas 5, 602 00 Brno

T 545 212 747
E redakce@hostbrno.cz
W www.hostbrno.cz

Jota

Škárova 16, 612 00 Brno

T 539 086 580
E jota@jota.cz
W www.jota.cz

Junior

Černokostelecká 1621

251 01 Říčany u Prahy
T 323 604 858
E info@nakladatelstvi-junior.cz
W www.nakladatelstvi-junior.cz

Labyrint / Raketa

Jablonecká 715, Box 32

190 00 Praha 9
T 224 922 422
E labyrint@labyrint.net
W www.labyrint.net

Meander

Zubatého 1, 150 00 Praha 5

T 257 324 232
E nakladatelstvi@meander.cz
W www.meander.cz

Mladá fronta

divize Knihy, Pod Kotlářkou 3

150 00 Praha 5
T 225 276 313
E prodej@mf.cz
W www.mf.cz, www.kniha.cz

Nakladatelství 65. pole

Koněvova 141, 130 00 Praha 3

T 267 108 248
E nakladatelstvi@65pole.cz
W www.65pole.cz

Novela Bohemica

Jana Růžičky 1143/11

148 00 Praha 4
E info@novelabohemica.cz
W www.novelabohemica.cz

Paseka

Chopinova 4, 120 00 Praha 2

T 222 710 751-3
E paseka@paseka.cz
W www.paseka.cz

Petrkov

Havlíčkovo nám. 180

580 01 Havlíčkův Brod
T 569 424 540
E vysocina@knihyhb.cz
W www.knihyhb.cz

Práh

Patočková 2386/85, 169 00 Praha 6

T 603 350 053
E vopenka@prah.cz
W www.prah.cz

Slovart

Oderská 333, 196 03 Praha 9

T 266 177 141
E slovart@slovart.cz
W www.slovart.cz

KNIHKUPECTVÍ, V NICHŽ LZE ZAKOUPIT VŠECHNY KNIHY UVEDENÉ V TEXTU

Knihkupectví Daniela

Masarykovo náměstí 101

256 01 Benešov

E knihkupectvi.daniela@tiscali.cz

W www.knihkupectvi-daniela.cz

Knihkupectví PATKA

Žižkova 340/45

789 01 Zábřeh

T 583 412 756, 602 509 821

E knihkupectvipatka@seznam.cz

Knihkupectví Seidl

Štěpánská 26

110 00 Praha 1

T 222 230 723

Knihkupectví Serius

Mírové náměstí 11

466 01 Jablonec nad Nisou

T 601 581 591

W www.serius.cz

KNIHY Trávníček

za vrátnicí Thomayerovy nemocnice

Videňská 800, 140 00 Praha 4

T 261 084 017

E travnicek@czknihy.cz

Knihkupectví LETNÁ

Veverkova 16, 170 00 Praha 7

T 233 373 119

E knihy.letna@volny.cz

Kosmas – internetové knihkupectví

W www.kosmas.cz

O AUTORECH

Jana Čeňková (1957) absolvovala FF UK a působí na katedře žurnalistiky Institutu komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK. Specializuje se na historii i kritiku literatury a ilustrace pro děti a mládež a zejména v této oblasti je autorkou řady knižních monografií, studií a libretistkou výstav. Edičně uspořádala mj. výbory z tvorby Františka Hrubína (*Křídla lásek mých*, 2010) nebo Karla Jaromíra Erbena (*Živá voda*, 2011). Pracuje jako čestná předsedkyně České sekce IBBY, je členkou Českého PEN-klubu a občanského sdružení Magnesia Litera, kde pracuje také jako porotkyně.

Petr Matoušek (1968) vystudoval FSV UK, obor žurnalistika a nakladatelská věda, a jako literární kritik a editor se specializuje na anglickojazyčnou beletrii a literaturu pro děti. Uspořádal antologii *Britská čítanka – Hedvábný manšestr* (2001, 2004, 2008). Vedl týdeník *Nové knihy*, působil v *Lidových novinách*, jeho stati a pořady se objevují v českých denících či na vlnách rozhlasové stanice Vltava. Pracuje v porotách literárních cen Zlatá stuha a Magnesia Litera. Jako spolupracovník předních českých nakladatelských domů se podílel na vydání desítek překladů z anglofonních literatur pro dospělé i pro mládež.

NEJLEPŠÍ KNIHY DĚTEM

**Výběr z českých knih pro děti a mládež
2012/2013**

Texty © Jana Čeňková a Petr Matoušek, 2013

Grafický design © Bedřich Vémola, 2013

Vydala Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů
ve spolupráci s Českou sekcí IBBY

v Praze roku 2013 jako volně šiřitelný bulletin

Texty lze citovat výlučně s uvedením zdroje a jmen spoluautorů

Počet stran 40

Uzávěrka dat: 1. října 2013

ISBN 978-80-902495-9-2